

OKUL BA ARISINDA A LEN N ROLÜ

Tülin ÜREYEN

Didem DOKUZ

Okul ba arısı ö rencinin bulundu u okul, sınıf ve derse göre belirlenmi sonuçlara ula mada göstermi oldu u ilerlemedir. Ancak ça da anlamda ba arı kavramının akademik ba arı ile sınıflandırılmayaca ı, bilgi ve beceri gibi bili sel davranı lar kadar, ilgiler, ki ilik özellikleri ve tutumlar gibi bili sel olmayan davranı ları da içerdi i görülmektedir.,

Ba arısızlık kavramı ise daha çok çocu un ya da gencin uzun süreli,(bir e itim ö retim döneminden daha uzun süre) hemen her dersten, geli im düzeyinin ve yeteneklerinin altında ba arı göstermesi ve bu ba arısızlı ı bir türlü telafi edememesi durumu olarak kabul edilmektedir.

Ebeveyn Tutumları

- * Çocu un ö renmeye dönük tutumunu belirlemede ailenin tutumu ve de erleri son derece önemlidir. Ebeveynlerden birinin veya her ikisinin, okula ve ö renmeye kar ı olumsuz tutumu, çocu unda okula kar ı negatif duygular geli tirmesine yol açmaktadır.
- * Ba arılı ö rencilerin ebeveynlerinin çocuklarını, özel bir ki ilik yapısına sahip olmaları, kendi kararlarını vermeleri ve bir yeti kin gibi davranmaları ekinde yönlendirdikleri belirlenmi tir. Ba arısız ö rencilerin ebeveynleri ise çocuklarını ki isel hakkını korumak ve varolan yeteneklerini geli tirmek üzere yönlendirmektedir.
- * Ba arılı çocukların annelerinin ba arısız çocukların annelerinden daha fazla kontrol edici oldukları görülmektedir. Bu kontrol, gücün otoriter bir ekinde kullanılmasından çok kontrol ekindeki otoritenin olu masıdır. Bu anneler daha sosyal, sınırlamadan kontrol edici, akıl yürütücü ve yerine göre ödüllendirici bir yapıya sahiptirler.
- * Orta ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki aileler okulu ya ama mesleki oldu u kadar psikolojik ve sosyal olarak da hazırlanmanın bir yolu olarak görürler. Çocuklarının okul aktiviteleriyle yakından ilgilenirler, onlarla ö renmenin önemini tartı rlar ve okul ba arılarından dolayı ödüllendirirler. Dü ük sosyo-ekonomik düzeydeki aileler ise çocuklarını genellikle yasal zorunluluktan dolayı ve iyi para getiren bir meslek sahibi olmaları için okula kaydettirirler. Ne okul ba arısızlıklarını onlarla tartı rlar ne de daha ba arılı olmaları konusunda onlara yardımcı olabilirler.
- * Anne babası bo anmı veya mutsuz bir evlili i olan ailelerden gelen çocukların, mutlu bir evlili i olan aile çocuklarına oranla daha dü ük ba arı gösterdikleri görülmektedir.
- * Aileleri tarafından yüksek düzeyde kabul gören ve desteklenen ö renciler, kabul

görmeyen, sürekli ele tirilen ve yeteri kadar desteklenmeyen ö rencilere oranla daha yüksek ba arı motivasyonuna sahiptirler.

BA ARISIZLIK NEDENLER

Bireysel Nedenler:

- * Ö rencinin bili sel, fiziksel ve duygusal olgunluk açısından yetersiz olması.
- * Beden imajı dü ük olan ö rencilerin özsayıları ve akademik ba arılarının da dü ük olması.
- * Ba arısızlı ın devamlılı ına yol açmada geli im görevlerini gerçekle tirememek de etkilidir. Geli im görevi ki inin ya amının belli bir döneminde ortaya çıkan öyle bir ödevdir ki bunun o sırada ba arılması insanı mutlu kılarken, ba arılamaması mutsuzlu a ve ileri ki ödevlerini gerçekle tirmesinde güçlüklerle kar ıla masına neden olur. Bu durum, ba langıçta ba arısızlı ın benli e mal olan yanını, daha sonra da ki inin ilerdeki ba arısızlıklarını nasıl etkileyece ini gösterir.
- * Ortaokul ve lise yıllarına rastlayan ergenlik döneminde yo unluk kazanan duygusal nedenler, ilgi alanlarının de i mesi ve çe itlenmesi önemli ba arısızlık nedenlerinden biridir. Bu dönemde hızlı bir geli me ve de i im sonucu ergenin dikkatinin zayıfladı ı ve duygusal gerginlik nedeniyle içe çekildi i, kendisiyle ilgilenmenin arttı ı ve belirli noktalarda yo unla mayla dü ünçe alanının daraldı ı, bütün bunlarında çalı ma ve ba arıyı olumsuz etkiledi i görülmektedir.
- * Ergenlik döneminde gencin sözel olarak ifadesi daha çok geli mi tir. Artık sadece olanı de il olabilecek olanı da anlayabilmektedir. Olasılıkları, hipotezleri, gerçekler ve gerçekdı ı mantı ı kavrayabilme gücüne sahiptir. Ergenin soyut dü ünçe yetene inin bu düzeye gelmi olması beklendi inden müfredat programı da bu do rultuda hazırlanır. Ancak bili sel açıdan henüz bu olgunlu a ermemi ö renciler ba arısız olabilmektedir.
- * Ya ıtlarına oranla fiziksel olarak geç olgunla ma da gencin **kendine güvenini** zedelemekte, ki isel ve sosyal uyumunu bozmaktadır. Bunun getirdi i özgüvensizlik ba arıyı olumsuz etkilemektedir.
- * Kaygının çok yüksek yada çok dü ük olması gibi motivasyon eksikli i de ba arısızlı a neden olabilmektedir.
- * Çocu un ön bilgilerinin yetersiz olması, di er bir ifadeyle bulundu u sınıf düzeyine gelinceye kadar almı oldu u e itimle olu turdu u akademik temelin gereken becerileri ortaya koymasına engel olmaktadır.
- * Anlayamadı ı konularda soru sormaktan çekinen, utangaç, kendine güveni dü ük ve

sınavlarda çok heyecanlandı ı için bildi i soruları dahi yapamayan, kaygılı ki ilik yapısına sahip olması.

* Ara tırmalar sınav kaygısı ile akademik ba arı arasında anlamlı bir ili ki oldu unu göstermektedir. Yüksek sınav kaygılı ö rencilerin ba arıları dü ük sınav kaygılı ö rencilerin ba arısından daha dü üktür. Sınav kaygısının özellikle kuruntu boyutunun performansı kötü etkiledi i belirtilmektedir.

* Geçmi te aynı dersten ba arısız olma veya o ders, konuyla tanı ık olmama nedeniyle "**Nasıl olsa ba arısız olaca ım**" önyargısıyla çocu un yeterince çalı maması.

* Görme, i itme kaybı, bula ıcı hastalıklar gibi nedenler ders çalı mayı engelledi i ve dikkat da ılmasına neden oldu u için ba arısızlı a zemin olu turur.

* Okul olgunlu una sahip olmama, a ırı hareketlilik, yerinde duramama ve hareketlerde kararsızlık gibi durumlarda da çocu un dikkatinin toplanması güç oldu u için ba arısızlık ortaya çıkmaktadır.

* Ailedeki birey sayısı fazla olan ö rencilerin, birey sayısı az olan ö rencilere oranla ba arı seviyeleri daha dü üktür.

* Ö rencilerin ders çalı ma alı kanlıklarının (zamanı iyi planlama ve kullanma, ö renme motivasyonu vb.) akademik ba arıyı olumlu etkiledi i görülmektedir.

* Çocukta ö renme güçlü ü olması ba arısızlı ın çocuktan kaynaklanan en önemli nedenidir.

* Ö rencinin do u tan getirdi i özelliklerin yanı sıra onun ba arısını etkileyen bir faktörde ö rencinin sorumluluk alma gücünü kazanmı olmasıdır. Bunun di er bir anlamı çalı ma alı kanlı ının olmasıdır.

* Bunalım ve endi e halleri çocu un okul ba arısını da engelleyici rol oynar. Psikolojik düzensizli in belirli bazı halleri (depresyon) ba arısızlık olasılı ını yükseltir. Dü ünçe süreci sa lıklı olmayan çocuk do al olarak ba arısız olur ve bu ba arısızlık ço u kez varolan düzensizli i daha da yo unla tırabilir.

* İkö retimin son dönemleri ile lise dönemine rastlayan ergenlik döneminin özellikleri de ba arıda önemli bir etkidir. Bu dönemde hızlı geli im ve de i im sonucu ergenin dikkati zayıflamakta, daha çok kendi ba ına kalma iste i artmakta, belli noktalara yo unla ması ile ilgili dü ünçe alanı daralmakta, hayal dünyası içine girmekte ve bütün bunlar çalı masını ve ba arısını olumsuz etkilemektedir.

Aileye Ba lı Nedenler:

* Anne babanın arasında sa lıklı bir ileti imin olmaması, huzursuz ve kaygı verici bir ev ortamı,

* Anne babanın, kendi hayatlarındaki sıkıntılarında dolayı ele tirel ve sabırsız olması, çocuğun hatalarını talere edememesi, baskıcı tutumu, çocuğu zorlamaları, çocuğun iyi yanlarından ziyade yetersiz yanlarına yoğunlaşması, çocukta kendine güvensizliğe ve kaygıya bu da baba arızılığına yol açmaktadır.

* Anne babanın çok kaygılı olması çocuğunda kaygılanmasına neden olur. Anne babalardaki baba arızılığı kaygısı baba arızılığı var olmadan hatta daha çocuk okula başlamadan önce de görülür ve bazen tüm okul yaşamı boyunca sürer. Çocuğa da bulaşan bu kaygı çocuğun gerçek performansını ortaya koymasını engelleyerek baba arızılığına sebep olur.

* Çocuk üzerine gerçekçi olmayan beklentiler ve çocuğa güven duymama önemli bir nedendir. Ebeveynlerin çocuğun potansiyelinin üzerinde olan beklentilerini çocuklara yansıtmaları çocukta kaygı ve baba arızılığı korkusu geli tirir. Çocuktan baba arızılığı olması konusunda çok fazla beklenti içinde olmak, onun ki ilik de erinin sadece baba arızılığıyla de erlendirilmesi anlamına geldi i için, de erini anne babasının gözünde baba arızılığı olmaya bala nması çocukta kaygı yaratmaktadır. Baba arızılığı en önemli engellerden biri olan kaygı veya korku böylece ailede yaratılmış olur.

* Anne babanın zamanı etkili kullanma, okuma, sorumluluklarını yerine getirme konularında olumsuz model olup, bir taraftan çocuğun çok fazla televizyon izlemesine, gezmesine kızarken di er taraftan zamanlarını hep bu eklede geçirmeleri.

* Ödül verme yöntemini do ru kullanamayarak çocuğun, baba arızılığı bala lı baba inaya bir ödül olarak görmesinin engellenmesi,

* Çocuğun ders çalışmaktan baka sorumluluğu yokmu gibi davranarak aslında gelişimi için gerekli olan arkadaşlarıyla oyun oynama, sportif faaliyetlere katılma, resim yapma, müzik dinleme, yeti kinlerle vakit geçirme gibi etkinliklerin anne baba tarafından gereksiz görülmesi hatta çocuğa bunları gerçekle tirmesi için izin verilmemesi. Bu tutumların yol açtığı yüksek kaygının sadece kendisi bile baba arızılığına olu masında önemli bir etkidir.

* Aileden çocuğa genler üzerinden aktarılan özellikler, onun bedensel ve zihinsel yapısında önemli bir yere sahiptir. Dolayısıyla çocuğun baba arızılığında anne babadan aldığı bu genler belirleyici rol oynamaktadır. Aile aktardığı genlerle oldu u gibi çocuğu yeti tirme tarzı ve çocuğa sağladığı olanaklarla da çocuğun baba arızılığında etkilidir.

* Ailenin e itim hataları, ana baba tutumundaki kararsızlık, anne babanın e itim anlayışındaki farklılık baba arızılığı engelleyici olabilmektedir. Çocuğun gereğinden fazla koruyup güvensiz bir birey haline getirmek yada aırı baskı ve otorite yoluyla

e itmek hatalı davranı modelleridir. Bunun yanı sıra anne babanın geçimsizli i gibi nedenlerde aileden kaynaklanan ba arısızlık faktörleridir.

* Ailenin ö renim durumuna bakıldı ında, ba arısız gruptaki çocukların anne ve babalarının ba arılı gruptakilere oranla daha e itimsiz oldukları görülmektedir.

* Anne babaların kültürel yoksunluk içinde olması ve çocuklarını nasıl e itmeleri konusunda yeterince bilinçlenmemi olmaları ba arısızlıkta önemli bir nedendir. Anne ve babanın e itim düzeyi yükseldikçe ö rencinin ba arı düzeyi yükselmektedir. İyi e itim görmü anne ve babalar çocuklarıyla iyi ili ki kurabilmekte onların ba arı güdüsünü arttırabilmektedir. Anne babanın e itim düzeyinin dü ük olması aile içi ortamı e itim açısından elveri siz kılarak çocukların zihinsel geli imini engellemektedir. Çocukların okul ba arısını arttırmada zihinsel yetenekler kadar, ailenin sosyal etkinliklere katılma imkanı, sosyal ya antı, bilgi ve becerisinin çe itlili i, anne ve babanın tutum ve davranı ları da etkili olmaktadır.

* Ba arısızlık en çok bir i te çalı an çocuklarda görülmektedir. Bu çocuklar ders çalı maya zaman ayıramamakta, yeteri kadar dinlenememekte, maddi sıkıntılar nedeniyle duygusal, zihinsel ve bedensel geli imleri olumsuz etkilenmektedir.

* Aile bireylerinden birini hastalanması veya ölmesi, ana babanın ayrılması, yeni karde in do ması gibi de i iklikler ba arı üzerinde etkili olabilmektedir.

* Gencin anne babasına kar ı duydu u, ancak do rudan ifade edemedi i kızgınlı ı anne baba otoritesini reddetmek için kullanarak ba arısız olması ve bu yolla anne babasından intikam almaya çalı ması ba arısızlı ın nedenlerinden biri olabilmektedir. Ailenin tutumu gerçekte çocu un algıladı ı biçimde olmayabilir. Arzulanan ba arıyı gösteremeyen genç aile otoritesinin bu do rultuda algılayabilir.

* Ba arısız çocukların yarıdan ço unun babalarının kendilerine zaman ayıramayacak kadar me gul oldukları, yarıya yakınının ailesinde anne baba ili kisinin iyi olmadığı görülmektedir. Ailedeki bu ilgisiz ve sorunlu ortam sadece çocu un okul ba arısını etkilememekte bununla birlikte duygusal geli iminde de sorunlar yaratmaktadır. Ba arısız çocukların yarıya yakınında dikkatsizlik ve dalgınlık, 3/1'inde arkada ili kilerinde sorunlar, otoriteyle çatı ma, yalan söyleme ve tırnak yeme gibi belli davranı problemleri gözlenmektedir. Okul ba arısızlı ıyla birlikte çocukta davranı problemi de görülü yorsa ba arısızlı ın kayna ının anne babanın hatalı tutumu oldu u inancı güçlenmektedir.

* Çocuk ebeveynin e itim konusundaki dü ünçe ve duygularını kendine mal eder. E itimsel süreçlere de er veren, ö retmenin çabasına saygı duyan ebeveynler çocu un okula kar ı tutumlarını olumlu etkilerken, ö retmene saygısı olmayan yada uzun bir e itim görmedi i halde ya amda ba arılı olan aileler genellikle olumsuz etkilemektedir. Benzer ekilde e itimin önemli oldu unu söylemesine ra men okuma ve ö renmeye hiçbir ki sel ilgi göstermeyen ebeveyn, çocu un okula duydu u ilgiye engel olabilmektedir.

* Bazı anne babalar ilk çocukluktan itibaren çocuklarında zeka belirtisi ararlar. Her gülümseme, her davranış, her düşünce, her soru onlar için zeka belirtisidir. Daha sonra çocuklarına bunları

sergiletmeye başlarlar. En küçük bir hataya bile müdahale ederler. Alınan notlar, sıralamadaki düşünce, öğretmenlerin uyarısı ana babaların iddetli tepkilerine yol açar. Bunun çocuk için zararlı olabileceğini akıllarından geçirmezler. Gelecekteki engelleri bir türlü düşüncelerinden silemezler ve çocuklarını bunlardan haberdar etme gereğini duyarlar. " **yi çalışmıyorsun, böyle giderse sefalet içinde ya ayacaksın**", "**hayatını kurtarmazsan ömür boyu pi manlık çekersin**" gibi yorumları endişe dolu konu malarla çocuklarının duygusal dengelerini bozabilmektedirler. Onlardaki bu karamsarlık çocukları da olumsuz etkiler. Ba arısızlık duygusu anne babaların çocukların güçlüklerine doğrudan katılmalarına neden olur. Çocuklarının her ödeviyle ilgilenerek kontrol ederek, adım adım izleyerek yardım ettiklerini zannederler.

* Ebeveynler ba arısızlıktan tümüyle kendilerini sorumlu tutmamalıdır. Kendilerini suçlu hissettikçe ba arısızlık karşısında hatalı hareket ederler. Kendileri tek sebep değildir, okul yaşamı, sistemin katılığı, bilgilerin verilişi, öğretmenin davranışları da hesaba katılmalıdır.

* Anne babanın okula karşı tutumları çocuğu etkilemektedir. Bazı anne- babalar öğretmen ve okula karşı olumsuz tutum takınırlar. Bu durum benzer tutumları bir süre sonra çocuğunda geliştirmesine yol açar. Bazı anne babalar ise çocuklarının okul başarılarının pek önemsemedikleri için az ödüllendirirler.

* Okul başarılarını etkileyen en önemli faktörlerden biri de çocuğun sorumluluk almaya ve bağımsızlığını bitirmeye alışmasıdır. Bu hemen gelişen bir durum değildir. Bebeklikten itibaren gelişen ve anne babanın kazandırdığı bir süreçtir. Eğer anne baba bu duyguyu kazandırmak için fırsatlar yaratmamışsa ve okul zamanı geldiğinde derslerinin sorumluluğunu almasını istiyorsa bu konuda bir sorun yaşamaları ihtimali kuvvetlidir.

* İyi niyetle sunulan bilgisayar, TV oyunları gibi teknolojik olanakların kullanımına sınır getirilmemesi sonucu çocukta bağımlılık yaratması,

* Evde çocuğun kendine ait bir çalışma mekanının (oda, masa, bunlar mümkün değilse en azından bir köşe) olmaması,

COCUK YA ADI INI Ö REN R

E er Bir Çocuk

- *Sürekli ele tirilmi se; Kınama ve ayıplamayı ö renir.
- *Kin ortamında büyüümü se; Kavga etmeyi ö renir.
- *Alay edilip, a a ılanmı sa; Sıkılıp utanmayı ö renir.
- *Devamlı utandırılarak terbiye edilmi se; Kendini suçlamayı ö renir.
- *Ho görü ile yeti tirilmi se; Sabırlı olmayı ö renir.
- *Desteklenip, yüreklendirilmi se; Kendine güven duymayı ö renir.
- *Övülmü ve be enilmi se; Takdir etmeyi ö renir.
- *Haklarına saygı duyularak büyütülmü se; Adil olmayı ö renir.
- *Güven ortamı içersinde yeti mi se; nançlı olmayı ö renir.
- *Kabul ve onay görmü se; Kendini ve insanları sevmeyi ö renir.
- *Aile içinde dostluk ve arkadaşlık görmü se; Bu dünyada mutlu olmayı ö renir.

DOROTHY NOLTE

VER ML DERS ÇALI MA

Ba arı programla gerçekte ir. Birey için anlamlı olan amaçların yapılmı günlük programlarla adım adım gerçekte mesidir. Belirlenmi “ki isel amaçlar“ olmadan ba arılı olmak mümkün de ildir. Amacını açık seçik belirlememi bir ki i dümeni olmayan bir gemiye benzer. Gemi sürekli yol alır, içindekiler çalı tıklarını zanneder ancak geminin akıbeti ansa kalmı tır... Böyle bir gemi kayalara çarparak parçalanabilece i gibi, hiç ilgisiz bir limana da gidebilir.

Ders Çalı rken Dikkat Edilmesi Gerekenler:

1. Yeterli ışık alan ve uygun ısıda bir yerde çalışılmalıdır.
2. Çalışılan yerde öğrenci dikkatinin dağılmasını, kendisini etkilemediğini de söylese, TV, müzik vb. uyarıcılardan korunmalıdır.
3. Ders masada çalışılmalı, çalışırken dikkati çekecek afişler, resim, materyaller vb. görüş alanından olmamalıdır.
4. Okul dönüşü, okulda o gün öğretilenlerin tekrarı mutlaka yapılmalıdır.
5. Tekrar yaparken ÖNEMLİ NOKTALARIN belirlenmesi ve tekrarın sonunda bu noktaların yeniden gözden geçirilmesi gerekir.
6. Hafta sonunda, tüm hafta içinde öğretilenlerin (önemli noktaların) genel tekrarının MUTLAKA yapılması gerekir.
7. Birbirine benzeyen ders konuları birbiri ardına çalışılmamalıdır. Arada benzemeyen bir konu yer almalıdır. Örneğin iki sosyal ders konusu arasında sayısal muhakeme ile ilgili bir konunun çalışılması verimliliği artırır.

Okumada Yapılabilecekler

Amaç: Okuma yaparken, mekanik olarak okumama. Ne okuduğunu (anlamsal açıdan) kendini verebilme, dikkatin artırılması ve bellekte daha fazla bilginin saklanabilmesi

1. Okuma – Okuma bitiminde ana hatların hatırlanıp yazılması
2. Yazılan noktaların, okuma pasajına bakılarak kontrol edilmesi ve unutilan ayrıntıların neler olduğunu belirlenmesi.
3. Unutilan noktaların niteliğini kaydetme. (Örneğin, sayısal konular, yer özellikleri, fiziksel nitelikler, renkler vb. nitelikler)
4. Sonuç olarak problemlerinin niteliğini ve derecesi konusunda bilinç edinme ve önlem olarak çalışmada dikkate alabilme.

Yazmada Yapılabilecekler

Amaç: Yazma işlemi sırasında ne yazdığını odaklanabilme (dikkat edebilme) ve yazılan pasaj ile ilgili daha fazla bilginin akılda kalması

1. Yazma ; Ne yazdığını anlatmasını isteme
2. Anlattıklarının ana hatlarını özetlemesini isteme
3. Anahatları aktarırken ne gibi ayrıntıları unuttuğunu belirleme
4. Eksikleri gözden geçirmesine izin verme ve nedeni üzerinde konuşma

Ödev Yapma Alışkanlığını Kazandırma

Çocuklarımızın zamanını verimli değerlendirmesini, etkili bir şekilde ders çalışmasını, ödev ve sorumluluklarını zamanında yerine getirmesini bekleriz. Onların yapmaları gerekenleri üstlenmek yerine yol gösteren bir rehber olmayı benimsemeliyiz. Çocuğumuzun ders çalışmaya alışkanlığını edinebilmesi ve kendi başına verimli

çalı abilmesi için, bize dü en rehberlik görevini netle tirmede üzerinde duraca ımız önerilere gelin bir göz atalım:

- Aileler ödevin asıl amacının çocu un kendisine ö retilmi olan beceriyi kendi ba ına tekrarlamasını sa lamak oldu u gerçe ini hep akılda tutmalıdırlar. Aileler,çocukların verilen ödevi tamamlayabilmek için gereken beceriyi ö renmelerini sa lamalıdırlar.
- Çocu umuzun ödevlerine ne zaman ba layaca ına kesin olarak karar vermesini isteyelim, zamanında (birkaç dakika gecikebilir) ba ladı ında onu ödüllendirelim.
- İlk be dakika çocu umuzun yanında oturalım, iyi bir ba langıç yaptı ından emin olalım.
- Çocu umuzun dikkatini ödevine vermesinde, kendisinden isteneni anlamasında ona yardımcı olmaya çalı alım.
- Yeterli dinlenme araları verdi imizden emin olalım . Bir saatlik bir sürede hiç ara vermemek yerine, iki saatlik bir ödev yapma süresinde sık sık aralar vermek daha iyi sonuçlar verebilir. Bir çalar saat yardımı ile be , on dakikalık dinlenme süreleri belirleyip uygulayalım. Bu aralarda bir eyler yiyebilir fiziksel egzersizler ya da yapmaktan ho landı ı ba ka eyleri yapabilir.
- Dinlenme aralarını elindeki bitirmesi gereken bölümü bitirdikten sonra vermesi uygun olacaktır. Aksi takdirde çocuk araya kadar kalan süreyi hayal kurarak geçirir.

Ö RENC LER N DERS ÇALI MA ALI KANLI I KAZANMALARINDA ANNE BABALARA DÜ EN GÖREVLER

E itim, insanlar ve toplumlar için vazgeçilmez bir süreçtir. Bu süreç do umla ba lar, ölüme kadar sürer. Bu süreç içerisinde anne ve babalar çocuklarına dünyayı ve ya amayı ö retirler.

Anne ve babalar çocuk hazır oldu u zaman kendi kendine ö renebilirsin diye çocuklarına özgürlük tanırlar. Neyi ne zaman ö renece inin sorumlulu unu, yeteneklerine güvendikleri için kendisine bırakırlar. Çocuklarının yetenekleri konusunda ku kuları yoktur.

Ancak, çocukları yürümeye ve konu maya ba layınca ana ve babalara bir eyler olur. Etkili ö retmenliklerini yitirmeye, ödül ve ceza vererek çocuklarını zorlamaya ve ba ka çocuklarla kar ıla tırmaya ba larlar. Bu davranı ların çocu un okula ba ladı ı dönemde de sürdürülmesi çocu un derslerinde ba arısız olmasına ve kendi yeteneklerini ortaya koyamamasına, içine kapanık, pasif bir ki ili e sahip olmasına neden olmaktadır.

Bunun yerine çocu a sorumluluk bilinci a ılamak do ru olacaktır. Bunun için çocu a kendi kendini yönetme fırsatı verilmeli, onu davranı larının sonuçlarıyla ba ba bırakmalıdır. Çocu a küçük ya tan itibaren ya ına, yetene ine ve cinsiyetine uygun

görevler vererek güven duygusunun peki tirilmesine çalı lmalıdır. Örne in, okul öncesi döneminde kendi ba ma yeme ini yemeye ba layan, kendi yata nda uyuma alı kanlı ı yerle en, di lerini fırcalayıp oyuncaklarını toplamayı ö renen bir çocukta okula ba ladı nda verilen ödevi alıp evde yapma sorumlulu u da kolayca geli ecektir.

Anne baba olmanın en büyük erdemlili i, topluma yararlı bireyler yeti tirmektir. Topluma yararlı bireyler yeti tirmenin esası da ana babanın birer e itimci gibi davranmalarıdır. Çocuklarının okulda ba arılı olmasını istiyorlarsa çocuklarına iyi bir 'Model' olmalıdırlar.

Bu nedenle anne babalara çocu unun ders çalı ma alı kanlı nı kazanmasında önemli görevler dü mektedir:

* Öncelikle çocu unuzda ders çalı ması için evde; ısı, ılık bakımından yeterli, gürültüsüz, çocu u ders çalı maya motive edecek uygun bir ortam hazırlayın.

* Çocu unuzdan ders çalı tı ı sürece, onun dikkatini da ıtacak ba ka i ler yapmasını istemeyin.

* Çocu unuzun ba arısında önemli etkenlerden bir tanesi de düzenli ve uyumlu bir aile hayatıdır. Çocu unuzun düzenli yemek yemesine ve uykusunu almasına özen gösterin.

* Çocuklarınıza sürekli ders çalı maları için baskı yapmayın. Çocuklarınızı resim, müzik ve spor gibi di er sosyal faaliyetlere de yönlendirin.

* Çocu unuz derslerle ilgili bir ey sordu unda onu iyi dinleyin ve alaycı, a a ılayıcı, hor görücü olmadan yumu ak bir ses tonu ile cevap verin.

* Anne baba olarak, çocu unuz ders çalı rken ya da sınava hazırlandı ı sırada, onun çalı ma iste ini artırmak ve onu çalı maya te vik etmek için kaygı yükseltici yakla ımlardan kaçının. "Bu kadar çalı mayla kazanamazsın...", "Bu kafayla gidersen zor kazanırsın..." gibi ifadeler kullanmakla çocu unuzun daha çok çalı masını sa layamayacak aksine onun kendine olan güvenini azaltacaksınız. Bunun sonunda ortaya çıkan kaygı, ba arıyı olumsuz yönde etkileyen kaygıdır ve çocu unuz için bununla ba a çıkmak oldukça zor olacaktır.

ÇOCUKLARIMIZIN OKULA UYUMU

Okul yılları, çocuğumuz ve bizim için beklenmedik, alışılmadık deneyimlerle dolu bir süreçtir. Bu dönem yeni ve güzel olduğu kadar da güç bir dönemdir.

Çocuğumuzun toplumsallaşmasında temel kurumlar **aile** ve **okuldur**. Çocuk ev ortamından okul ortamına geçtiğinde uyulması gereken çeşitli kurallar ve özümsemesi beklenen bilgiler bulur.

Bireyin uyumlu olması demek: karlı taraflı sorunlarla doğrudan doğruya karşılaşabilmesi engelleri hoş görü ile karşılaması, bakışlarının arkadaşlarından hoşlanmasını ve onlarla iyi ilişkiler kurması demektir.

Okul, çocuk için yepyeni bir sosyal çevredir. Okulun uyulması gereken kuralları, tanımadığı çocuklarla ve öğretmenlerle karşılaşması, bakım zorunda olduğu öğretmen görevleri, onun bu yeni çevreye uyum sağlamasında güçlüklerle karşılaşmasına neden olabilir. Eer ailesi okul öncesi dönemde çocuğumuzun sosyalleşmesi için ortamlar yaratabilmi ve bu yönde destek olabilmiyse çocuk, akranlarına ve sosyal kalıplara kolaylıkla ve yeterli derecede uyabilir.

Okula bakılacak yepyeni bir dünyanın başlangıcı olması nedeniyle, çocuklarda farklı birtakım tavırların oluşmasına neden olabilir. Bu dönemde çocuklar hem grup bakışlarına, hem de kişisel bakışlara ilgi duyarlar. Birlikte çalışmaktan ve birbirlerine yardım etmekten zevk alırlar. Çocuk okula bakıldığında, sosyalleşmesi yolunda öğretmen ve ailesine oranla daha büyük ilgiyi arkadaş grubundan görür.

Çocuklarımızdaki uyum güçlüklerini nedenleri üzerinde durduktan sonra bu konuda neler yapabiliriz sorusuna cevaplar arayalım.

A ALELERE ÖNERİLER:

- Çocuklarınızın olumlu yönlerini görüp, üzerinde durunuz. Olumlu yönlerin desteklenmesi, çocuğumuzun pek çok alanda kendine güven duymasını sağlayacaktır. Unutmayınız ki, çocuğumuzun güveninin en önemli dayanakları ikiliklerinden birini yapıyor. Pek çok kuralı öğrenmek ve uyum sağlamak durumunda, ayrıca derslerin sorumluluğunu da unutmamak gerekir. Bu noktada onu takdir etmek ve yapamadıklarını değil, iyi yaptıklarını vurgulamak ona yapabileceğiniz en önemli yardımdır.
- Çocuğumuzun başlangıçta girdiği bu büyük çevrede kendini yalnız hissetmi olabilir. Bu noktada onunla konuşmak ve rahatlatıcı çözümler bulmak doğru davranışlardan biridir. Zaman içinde yeni arkadaşlıklar edinmesi, sınıf içinde kendini yakın hissettiği çocuklar bulması da uyum sürecini kolaylaştırabilir.
- Çocuğumuzun okul ortamı ile ilgili kaygıları olabilir, örneğin kaybolmaktan korkabilir, hastalandığında nereye bakılacağını bilmeyebilir. Bu gibi durumlarda okuldan alınacak bilgiler çocuğumuzla onun anlayabileceği bir dille paylaşınız. Okulun güvenli bir yer olduğu bilgisi sizler tarafından etkili bir dille aktarılsa uyum süreci daha kısa olur.
- Anne baba olarak sizler, çocuğumuzun yaşamında en önemli ve etkili yetiştiricilersiniz. Çocuğumuzun okula bakılmasıyla birlikte “öğretmeni” de onun yaşamında önemli yetiştiricilerden biri oldu. Sizin öğretmeniyle olumlu ve uyumlu

bir ileti im kurdu unuzu görmek, onun hem okula ili kin tutumunu hem de ba arı düzeyini olumlu etkileyecektir.

OKUMA ALI KANLI I

Okuma alı kanlı 1, küçük ya larda edinilmesi gereken bir özeldir. Anne baba olarak çocu umuzun hayatının her döneminde model olmamız gerekti i unutulmamalıdır. Ailenin kitap okumadı 1 bir evde çocu un da böyle bir alı kanlı 1 edinmesi beklenemez.

Çocu umuzu, küçük ya tan itibaren renkli ve dikkatini çekebiyen kitaplarla tanı tırmalı ve mümkünse okuyaca 1 kitabı kendisinin seçmesine izin vermeliyiz. Alı kanlı 1 geli tirebilmek için uyumadan önce kitap okumasına zaman ayırmasını sa lamalıyız. Mümkünse bunu ortak kitap okuma saati haline getirmeliyiz.

OKUL BA ARISININ ÖN KO ULU: OKUL A LE DAYANI MASI

***Anahtar Sözcükler:* Okul aile ili kisi, ö renci ba arısı.**

Ö renme-ö retme sürecine ili kin olarak okul ba arısını artıran faktörler üzerinde yapılan ara tırmalar, okul ba arısı üzerinde okul-aile dayanı masının önemli bir etkiye sahip oldu unu göstermektedir. Aile içi uyumun, ailenin destekleyici yakla ımının ve ailenin okul etkinliklerine katılmasındaki çe itlili in, okul ba arısı üzerinde önemli etkileri vardır.

Çocu un ilkö retime ba lamasıyla birlikte, ö rencinin okul ba arısı üzerinde rol oynayan çevresel etkiler toplumun daha geni bir kesimine do ru geni ler. Fakat aile etkisi bütünüyle ortadan kalkmaz. Günün 24 saati içerisinde okul saatlerin miktarı göz önüne alınırsa, çocuk ya amının ¾'nün bu dönemde de aile içerisinde geçirildi i gerçe i ortaya çıkar. Bu durum, okul yıllarında da çocuk-aile etkile iminin önemini göstermektedir.

Anne-babanın çocuk üzerindeki etki alanı çok geni tir. Bir bakıma, anne babalar 0-6 ya döneminde hem çocuklarına tüm gereksinimlerinin yerine getirilmesinde en yakınında olan ki iler, hem de ilk ö retmenleridirler. nsan ki ili in geli imsel temellerinin 0-6 ya döneminde atıldı ı göz önüne alındı ında, e itsel kimli in belirlenmesinde anne-baba rolünün önemi daha da iyi anla ılmı olur.

ANNE-BABA VE OKUL B RL

Anne-babaların, üzerinde durdu u en önemli konulardan biri, çocuklarının iyi bir e itim alıp alamayaca ıdır. Bu açıdan anne-babaların, çocuklarının e itim ya antılarını nasıl destekleyecekleri önem kazanmaktadır. Anne-babalar çocuklarının okul dı ındaki ö retmenleridirler. Bu nedenle de ö retmenler, anne-babaların çocuklarına okul dı ında yaptıkları e itim uygulamalarının do rulu undan kaygı duymaktadırlar. Ö retmenler; “Ö renci ne tür bir e itim ortamında ya ıyor? Aileler çocukların ödevlerini yapmalarına ne tür yardım sa lıyorlar? Aileler, okulu ve ö retmenleri ele tiriyorlar mı? Çocuklarının okul ve derslerle ilgili sorunlarını önemseyip ilgileniyorlar mı?” gibi sorulara yanıt ararlar. Anne-baba ve ö retmenler, çocuklara elveri li bir ö renme ortamı yaratabilmek

için ortak bir çaba göstermelidirler. Çocu un evde olu an ilk ö renme deneyimleri, okuldaki ö renme giri imlerine destek sa layarak, ö retmenin sınıf içi uygulamalardaki ba arı ansını yükseltir. Bu yüzden ö retmenlerin çocu un aile ortamlarını iyi de erlendirmeleri ve onun daha iyi e itimine olanak hazırlamak amacıyla aile sorumlularıyla ileti im kurmaları önemlidir.

Okulda kazandırılan davranı ların, evde anne-babalar tarafından da desteklenmedi i sürece okul e itiminde ba arıya ula mak olası de ildir. Okul ve aile iki farklı toplumsal kurumdur ve farklı beklentiler etrafında ekillenmi lerdir. Bu iki farklı kurumun çocukların e itimleri konusunda çıkar birli ine getirilmesi gereklidir. Sorun özellikle okul e itiminin ba langıcı olan ilkö retim birinci sınıflar için çok daha önemlidir; çünkü en temel çalı ma ve ö renme becerileri bu yılda olu turulmaktadır.

Ö renci karneleri, ö rencilerin okul ba arıları hakkında velileri bilgilendirmenin geleneksel yoludur. Ancak, bu karneler velilerde yanlı yorumlara neden olabilecek bir çok eksik bilgiyle doludur. Sadece her bir ders hakkında, A, B, C gibi sembolik de erlerle yapılan notlandırma, ö rencilerin ilgileri, geli imleri, tutumları ve performansları konusunda çok sınırlı bilgi vermektedir. Bu yüzden aileler çocuklarını karneyle de erlendirmemeli; onların okul ve ö retmenleriyle sürekli ileti im içinde olmalıdırlar.

KAYNAKÇA

Aydo mu , K, Balta , A, ve arkada ları(2004), *Ana- Baba Okulu*, Onbirinci basım, stanbul: Remzi Kitabevi.

Balta ,A.*Ana Baba Okulu El Kitab ı*. stanbul:Remzi Kitapevi.

TED Ankara Koleji, Ailelere Öneriler(2003),Ankara.

Yavuzer,H.*Ana Baba ve Çocuk*. stanbul:Remzi Kitapevi.

<http://ilkogretim-online.org.tr/vol2say2/vo2so2d.pdf>. (22.12.2005)

EK 1

OKUL BA ARISI Ç N ANNE BABALARA ÖNER LER:

- 1- SORUMLULUK DUYGUSUNU ARTIRMAYA ÇALI IN
- 2- YA INA UYGUN YAPAB LECE GÖREVLER VER N
- 3- BA ARILI OLMU K LER ONA SEVD R N VE ÖRNEK GÖSTER N
- 4- KEND NE GÜVENMES N SA LAYIN
- 5- OKUL ARKADA LARI LE Y L K LER KURMASINI SA LAYIN
- 6- ONDAN YAPAMAYACA I EYLER STEMEN
- 7- ONA YA INDAN VE OLDU UN DAN DAHA KÜÇÜKMÜ G B DAVRANMAYIN
- 8- ONUN LE B RL KTE VAK T GEÇ R N , KEND N FADE ETMES N SA LAYIN
- 9- UYGUN OLMAYAN ARKADA LARINI ONUNLA KONU UN
- 10- MADDE KULLANIMINDAN UZAK KALMASINI SA LAYIN
- 11- DERS Ç N YETERL VAK T AYIRMASINDA ONA YARDIMCI OLUN
- 12- ONUN OKUL BA ARILARINI UYGUN B R EK LDE ÖDÜLLEND R N
- 13- ONA HER ZAMAN CESARET VER N , DESTEKLEY N
- 14- BA ARISIZLIKLARI Ç N KONU UN , ONU BA ARIYA MOT VE ED N
- 15- Ö RETMEN LE ONUN HAKKINDA SIK SIK LET ME G R N
- 16- Ö RETMEN N N ONUN HAKKINDAK ÖNER LER N D KKATE ALIN
- 17- HAYATTA DÜZENL VE PROGRAMLI OLMASINA YARDIMCI OLUN

18- ONUN STRES FAKTÖRLERİN HESABA KATIN , PS KOLOJİK DURUMUNDA
D KAT EDİN

19- ALEÇ HUZURU VE SEVGİ ORTAMINI ONUN ÇİN HAZIRLAYIN

20- ANNE VE BABA BİRLİKTE DERSLER KONUSUNDA DESTEK OLUN

21- DERSÇALI MAHARİC ZAMANLARDA DİNLENMESİN SA LAYIN

22- ONU OKUMAYA TEKVİK EDİN, OKUMA ALI KANLI İKAZANMASINA YARDIMCI
OLUN

23- ONA UYGUN D KATİN DA İTMAYACAK BİR DERS ÇALI MA ORTAMI
HAZIRLAYIN

24- D KATİN DEVAM ETTİRME KONUSUNDA EKSKL OLUP OLMADI İNİ
KONTROL EDİN

25- ONUN KAPASİTESİNDEN DAHA FAZLA BEKLENTİLERE GİRMEYİN

26- OKULU SIRADAN BAHANELERLE AKSATMASINA ZİN VERMEYİN , BU
DURUMU DENETLEYİN

27- DERSLERNE ENGEL OLABİLECEK ŞEYLERİN UYGUN BİR EKLEDE
SINIRLAYIN

28- ONU DERS VE SINAVLAR KONUSUNDA PANİK E SEVK ETMEYİN

29- HER GÜN DÜZENLİ DERS ÇALI MASINI SA LAYIN

30- DÜZENLİ ÖYÜNLER ,GIDA ALIMI VE ÇEŞİTLİLİĞİN SA LAMAYA ÇALI İN

31- ONUN KABİLİYETLERİN YÖNLENDİRİN VE GELİŞTİRMESİN SA LAYIN

31- ONUNLA MÜMKÜN OLDUKADARİN TELİK ZAMAN GEÇİRİN

32- UYKU DÜZENİNİN BOZULMAMASINI SA LAYIN

33- HAFTA SONLARI VE YAZ TATİLLERİNDE YETERİNCE DİNLENMESİNİZ SAĞLIĞI İZİN

34- OKULDA YOLUNDA GİTMİYEN EYLERE KARŞI UYANIK OLUN

35- YAŞITLARI VE BAKALARI İLE ONU KIYASLAMAYIN

36- ONUN İLE OKUL VE DERSLER HAKKINDA BELLİ ARALARDA DURUM DEĞERLENDİRMESİ YAPIN

37- ONU ARKADAŞLARI İLE REKABETE SÜRÜKLEMİYİNİZ

38- ÇOK AKIRI DERS ÇALIŞMASINI SINIRLAYIN

39- ONUN HOBBİLERİNİ ARTIRIN , DERS DİNİNDE HOBBİLER İLE İLGİLENMESİNİZ SAĞLIĞI İZİN

40- ONUN HER ZAMAN ÇANININ YANINDA OLDUĞUNU DEVAMLILIK İZİN

41- KÜÇÜK PROBLEMLER BÜYÜMEDEN ZAMANINDA MÜDAHALE EDİNİZ

42- DERS ÇALIŞIRKEN BELLİ ARALARLA DİNLENMESİNİZ SAĞLIĞI İZİN

43- DEFTER VE KİTAPLARINI DÜZENLİ VE TEMİZ KULLANMASINI SAĞLIĞI İZİN

44- KAPASİTESİNİN ALTINDA UYARI DÜZEYİ DÜŞÜK BİR SINIFTA SEĞİ OKUL İLE DURUMUNU GÖRÜŞÜN

45- BAZI DERSLERDE BİRİ KTE ÇALIŞIRAK ONA DESTEK OLUN

46- ÇOCUĞUNUZUN GÖRME VE İTME PROBLEMİ OLUP OLMADINI DEĞERLENDİRİNİZ

47- BEKLENENİN ÇOK ALTINDA BAKIRI DURUMUNDA ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜ İNE DİKKAT EDİNİZ

48- SPOR FAALİYETLER İLE DERS DİNİNİN DİNLENMESİNİZ SAĞLIĞI İZİN

49- OKUL Ç SOSYAL ETKİNLİKLERDE ÖZÜNE GÜVENİ GELİNDİRME

EK 1

Haftalık plan örneği

Saat	PAZARTES	SALI	ÇAR AMBA	PER EMBE	CUMA	CUMARTES
	Uyanma ve Hazırlık					
	Okula Gidi Dönü					
	Dinlenme ve Hazırlık					
	Okulda yapılan dersleri gözden geçirme (tekrar)					
	Akşam Yeme içme					
	Ertesi günün derslerine hazırlanma					
	Uyuma					

Amaç

- Yapılması gerekenleri uygun sıraya yerleştirebilme.
- Her işi gerektiği kadar süre ayırabilme

- i yapmak için gereken süreyi etkili kullanabilme
- Planlı davranabilmeyi alı kanlık haline getirme
- Hangi i i ne zaman yapaca ı konusunda sorumluluk hissetme
- Bir i i ba lama ve bitirme konusunda sorumluluk hissetme

Not: Programın uygulanabilir olması önemlidir.